

9 Januari

7.

B. 9097.

sch.

H.

T.

SECRET.

*verminkt d
ps*

Herdenking 100sten geboortedag F. Douala Nieuwenhuis.

Hierbij heb ik de eer U afschrijft aan te bieden van een verslag van een op 29 December 1946 te Amsterdam gehouden bijeenkomst ter herdenking van den 100sten geboortedag van F. Douala Nieuwenhuis, naar den inhoud waarvan ik u moge verwijzen.

G.T.D.

Verzonden aan:

Den H.C. van Politie te Rotterdam
" " " " " Den Haag
" " " " " Utrecht
" " " " " Groningen.

BUREAU D

VERSLAG van de byeenkomst ter herdenking van den 100-sten
geboortedag van FERDINAND DOMELA NIEUWENHUIS, gehouden
op 29 December 1946 in de groote zaal van "Krasnapolsky"
te Amsterdam.

Nummer:

Datum:

4/1/47

De herdenking van den 100sten geboortedag van FERDINAND DOMELA
NIEUWENHUIS was georganiseerd door een comité bestaande uit leden
van de Zaaansche Vredes-Vereenigingen; de Nederlandsche Bond van
Vrye Socialisten; de J.G.O.B.; en de groepen rond "De Vrye Socialist."

Te 10 uur vond een kranslegging plaats by het standbeeld van DOMELA
NIEUWENHUIS op het Nassaplein, ~~alhier~~ ^{in de Krasnapolsky} waarna een defilé ~~van de circa~~
~~200 aanwezigen volgde.~~ ^{waarsom ingevolge de afwezigheid van de} ~~Byzonderheden deden zich niet voor.~~

Te 11 uur volgde een openbare byeenkomst in de groote zaal van
"Krasnapolsky", ~~alhier~~ ^{in de Krasnapolsky}.

De zaal was te 10.30 uur geopend en de toegangsprys bedroeg F.1.--
per persoon.

Op het podium waren de vaandels van de Vereeniging van Vrye Socialist
ten, afd. Amsterdam, de Vrydenkersvereeniging "De Dageraad", de J.G.O.B.
en het Soc. Koor "Steeds Voorwaarts", alsmede een groot geschilderd
portret van DOMELA NIEUWENHUIS aangebracht.

Verdere versieringen, spandoecken, enz. waren niet aanwezig.
Gecolporteed werd met "De Vrye Socialist"; "Socialisme van onder op",
"De Vrydenker", steunbonnen voor de dienstweigeraars, en verschillende
brochures van DOMELA NIEUWENHUIS, KROPOTKIN e.a.

By den ingang van de zaal was een stand met socialistische lectuur,
foto's en plaquettes van D.N.

Aanwezig waren ruim 1000 personen, waarvan circa 25% vrouwen. Personen
in militaire uniform werden niet ~~gezien~~ ^{gezien}. Het overgrootste deel der
bezoekers bestond uit menschen uit de zgn. arbeidersklasse, meest van
ryperen leeftyd.

Te 11 uur opende de voorzitter, ~~O. BONNET~~ <sup>Carolina Kommit, geboren te Bokveld, 15-1-1875, woonende
te Hilversum, Prof Koehoort 59, van huize aanstijder</sup> uit Hilversum de vergadering.
Hy heette de aanwezigen welkom en gaf een kort overzicht van het
doel der byeenkomst en het leven van D.N., die hy schetste als een
groot stryder voor de arbeiders.

Na het voorlezen van een adhaesiebetuiging van de Vrydenkersver-
eeniging, besloot de voorzitter zyn openingsrede.

Hierna moest ~~volgen~~ ^{volgen} het optreden van eenige zangkoren ~~olgen~~;
Voordat hiertoe evenwel werd overgegaan, werd door den voorzitter
medegedeeld dat, hoewel de zaal reeds geheel gevuld was, buiten
nog een paar honderd personen wachtten, die ook toegelaten wenschten
te worden.

Daar geen andere zaal beschikbaar was en het staan in de looppaden
door de brandweer verboden was, verzocht de voorzitter den aanwezi-
gen zooveel mogelijk in te schikken opdat de wachtenden nog plaats
zouden kunnen ~~krygen~~ ^{krygen}.

Deze laatste, hadden merendeels reiskosten gemaakt, ~~daar~~ ^{omdat} zy uit ver-
schillende plaatsen uit het land afkomstig waren en zouden een
protestbetuiging houden zoo zy niet toegelaten werden. Dit kon niet
toegestaan worden, daar dan de geheele zaal ontruimd zou worden.

*de. Meerman
4-1-47
y.
overzicht
4/1/47
de. Meerman
y.
overzicht
4/1/47
de. Meerman
y.
overzicht
4/1/47*

L (Alide van Tilburg, geboren te Amsterdam,
11.8.1925, woonende te Amsterdam, Hembrug-
skaad 62 F, van beroep kantoorbediende; lidster
van de Nijze Soc. Jeugdvereniging "Jong Rijn"
(V.S.O.)).

L (Pambulus Johannes Bot, geboren te Amsterdam,
28.5.1897; woonende te 's Gravenhage, huis
van Meenderhout 68, Randaal voorzitter v.o.
(Nederlandsche Bond van Nijze Socialisten)

Omdat ^{de} zitplaatsen in de zaal van "Krasnapolsky" evenwel bestonden uit stoelen met armleuningen, bleek inschikken onmogelyk. Tenslotte werden de achterwanden van de zaal weggeschoven en stoelen geplaatst in de daardoor ontstane ruimte waardoor de wachtenden ^{aan de plaatsen} geborgen konden worden. ^{in de kerk}

Nadat een en ander geregeld was, volgde het optreden van de Liber-taire zangkoren uit Amsterdam en Haarlem.

Begonnen werd met een couplet van de "Internationale" dat door de aanwezigen staande werd medegezongen.

Vervolgens zongen de koren "Vrede" van A. van Scheltema en een reci-tatief uit een der werken over D.N.

Handwritten notes:
Aankomst
1944

Na het zingen volgde een toespraak van J. KAAT, ^(hieraan gezamenlijk medelidend) lid van de Zaaansche Vredes-Vereenigingen te Zaandam.

Spreker gaf een korte schets van het leven van D.N. en memoreerde diens stryd tegen het militarisme, drankmisbruik en het gebruik van tabak, terwyl hy voorts wees op het feit dat D.N. vegetariër was geweest.

Deze toespraak, die doorspekt was met citaten uit werken van Socrates, Flammarion e.a. duurde ongeveer 15 minuten.

Hierna sprak Mevr. TILBURG een kort woord namens de Vrye Jeugdbeweging waarin zy uiteenzette hoe de figuur van D.N. als uit een mythe naar voren was gekomen en later voor de Vrye Jeugdbeweging levend was geworden.

Na deze korte toespraak declameerde mejuffrouw ROELIE VERBEEK ^(hieraan gezamenlijk medelidend) twee liederen van E. Holst. *Herrliche Kelsend Holst.*

Te 12.30 uur kondigde de voorzitter een pauze van 1 uur aan. Hy wakte op tot steunverleening aan den stryd tegen het militarisme door het koopen van steunbonnen en actieve werkzaamheid in die richting.

Te 13.45 uur deelde de ⁴voorzitter mede dat de pauze tot 14 uur zou duren aangezien de muziek niet voor dien tyd aanwezig kon zyn. Hy stelde voor om gezamenlyk het lievelingslied van D.N. "De wapens neer" te zingen. Hieraan werd door de aanwezigen, voor zoover zy het lied kenden, voldaan, ^{er} werden 3 coupletten van dit lied gezongen.

Te 14 uur ^{her}opende de voorzitter de vergadering met de mededeeling dat de tooneelspeelster en geestverwante MEVR. MANNERING was overleden. De begrafenis zou op Dinsdag, 31 December 1946 te 11.45 uur op de Nieuwe Oosterbegraafplaats te Amsterdam plaats vinden.

Hierna volgde het optreden van de Harm. Muziekvereniging "Apollo" te Koog a.d. Zaan. Begonnen werd met 2 coupletten van de "Internationale" die door de aanwezigen staande werden medegezongen. Vervolgens werden ^{2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100} 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100 werken ten gehore gebracht.

Hierna ^{her} vervolgens sprak L. J. BOT JR. lid van de Ned. Bond van Vrye Socialisten, medewerker van "Socialisme van onder op."

Handwritten notes:
de...
1944

Spreker begon met een schildering van het leven en de toestanden uit de tweede helft der negentiende eeuw die hy de noodzakelyken achtergrond noemde om de figuur van D.N. te begrypen. Hierby wees hy vooral op de slechte sociale toestanden, de kinderarbeid, de huisindustrie en de geestelyke lethargie der arbeiders.

L'édifice le principal 17-5-1912, Normande
le principal, Billitonotant 72e, sans besoin
chauffeur, ~~est~~ Canadien avec des poutres
le principal avec de C.P.M.

3

~~in de versameling van~~

Met voorbeelden en veel cyfers trachtte spreker zyn hoorders een beeld te geven van de omstandigheden waaronder D.N. zyn werk als ~~stryder~~ ^{stryder} voor het Socialisme begon.

Vervolgens gaf ook deze spreker weder een overzicht van het leven van D.N. die hy vooral schetste als een critische geest. Het was de critische geest van D.N. die hem ^{op} den weg van Orthodox predikant tot Anarchist geleid had.

Het was ook zyn critischen geest die hem de S.D.A.P. had doen afwyzen, evenals iedere massa-organisatie.

Spreker haalde de woorden van D.N. aan. "Het socialisme moet vry zyn of zal niet zyn."

"Deze woorden zyn de kernspreuk van het socialisme. ^{betreft de} Niet de S.D.A.P., niet het Communisme noch eenige andere massa-party kan de arbeiders het geluk geven dat zy behoeven. Slechts de vryheid van het Vrye Socialisme is daartoe in staat." Tenslotte wakte spreker de aanwezigen op om voor deze vryheid te stryden zooals D.N. dit gedaan had, nml. met inzet van de geheele persoonlykheid.

Na dezen spreker volgde declamatie van COR BREED te Zaandam. BREED declameerde in verkorte vorm "Het geestelyk testament van den schoolmeester" uit "De stille lach" van N.v. Suchtelen.

Direct na de declamatie ^{had} volgde de laatste spreker van den dag, ^{1/2 u.} G. RIJNDERS, ^{redacteur} van "De Vrye Socialist."

Handwritten: 2 u.

Deze spreker, die slecht te verstaan was daar hy geen gebruik maakte van de microfoon, ^{keerde} zich tegen de bewering dat D.N. door zyn geestverwanten als een heilige werd vereerd. Dit was verkeerd volgens spreker. De Vrye Socialisten vereeren geen heiligen; D.N. was geen heilige.

D.N. was een mensch met de fouten van een mensch.

D.N. kon scherp zyn, kon cynisch zyn, kon ook slordig zyn.

Spreker, die een der naaste medewerkers van D.N. geweest was, vertelde dat het soms hopeloos was om met hem te werken.

Hy vertelde eenige anecdoten uit het leven van D.N. die dit illustreerden.

"D.N. wordt, aldus spreker, niet door ons vereerd als een heilige doch als een kameraad, een groot en goed en sterk kameraad. Zoo moet D.N. herdacht worden." ^{en} spreker wakte ^{de} aanwezigen op om het werk van D.N. voort te zetten, het over te geven aan hun kinderen "want eens, aldus spreker, zullen de idealen van D.N. werkelykheid worden."

Nadat de zangkoren nog een lied ten gehore hadden gebracht, sloot de voorzitter met een kort dankwoord te omstreeks 16.45 de byeenkomst ^{en ging deze rustig uiteengang.}

De geheele vergadering had een zeer rustig verloop; incidenten deden zich niet voor.

De sprekers waren uiterst gematigd en ^{hun toespraken waren} interessant.

Zy werden, evenals de koren en de muziek, na hun toespraken met het gebruikelijke applaus bedankt.

Van eenige merkbare geestdrift onder sprekers of publiek was geen sprake. Het geheel was zeer tam.

Verzonden aan: B.M. Asd.

P.G. "

H.C. "

C.V.D. den Haag.

K.G.